

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน ผู้วิจัยได้ใช้แนวทางการศึกษาวิจัยแบบ Mixed Method โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นหลัก และเก็บข้อมูลเชิงปริมาณเป็นบางส่วนจากนักท่องเที่ยว จุดประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน ถึงความพร้อมด้านบริบทของพื้นที่เป้าหมายในปัจจุบัน และความพร้อมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวความคิด จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำมาเป็นแนวทางในการศึกษา โดยผู้วิจัยได้เข้าไปศึกษาเก็บข้อมูลต่าง ๆ ด้วยตนเองพร้อมทีมงาน ในเดือนพฤษภาคม - เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2553 และการทดสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) เปรียบเทียบเพื่อยืนยันความถูกต้อง และความน่าเชื่อถือ ซึ่งรายละเอียดในการดำเนินการวิจัย มีดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1.1 การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากร การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรตัวอย่าง ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยว และใช้บริการทางการท่องเที่ยว ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน จากการสัมภาษณ์หัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน นายบุญชู อยู่ภู : เมื่อ วันที่ 29 พฤษภาคม พ.ศ. 2552 ได้ให้ตัวเลขนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่เป้าหมายไว้ประมาณ 1,150 คนต่อเดือน

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการคำนวณหากกลุ่มตัวอย่าง จากนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว และทำกิจกรรมในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน โดยวิธีการเปิดตารางของ Taro Yamane ณ ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 300 ตัวอย่าง

1.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

ประชากร ประชากรในการศึกษาคั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาริบทของพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน ณ ปัจจุบัน ศึกษาแผน / นโยบายทางการท่องเที่ยว ทั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรตัวอย่าง ได้แก่ ตัวแทนจากหน่วยงาน และผู้แทนจากธุรกิจภาคเอกชน

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In – depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยกลุ่มตัวอย่างได้แก่ ตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 1 คน และผู้แทนจากธุรกิจภาคเอกชน จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น 2 คน ดังตารางที่ 3 - 1 และ 3 - 2

ตารางที่ 3 - 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In – depth Interview)

หน่วยงาน	จำนวน
ผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐบาล	1
ผู้แทนจากธุรกิจภาคเอกชน	1
รวมทั้งสิ้น	2

ตารางที่ 3 – 2 จำนวนกลุ่มตัวอย่างการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

หน่วยงาน	จำนวน
หัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน	1
เจ้าหน้าที่พิทักษ์ป่า เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน	3
เจ้าพนักงานป่าไม้ชำนาญงาน	3
นักวิชาการจากสถาบันการศึกษา	1
วิทยากรจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	1
ผู้อำนวยการวิทยุชุมชน	1
นักจัดรายการวิทยุชุมชน FM 103.75	1
ประชาสัมพันธ์จังหวัดในพื้นที่ศึกษา	1
พนักงานข้าราชการ	5
ครูผู้ดูแลเด็กปฐมวัยในพื้นที่ศึกษา	3
ผู้แทนองค์การบริหารส่วนตำบล ในพื้นที่ศึกษา	1

หน่วยงาน	จำนวน
ผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่ศึกษา	1
ประชาชนในพื้นที่ศึกษา	8
รวมทั้งสิ้น	30

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth interviewing) การสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) และการบันทึกภาพถ่าย ณ สถานที่จริง เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งสร้างขึ้นจากการศึกษากรอบแนวความคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยได้สร้าง และพัฒนาเครื่องมือการวิจัย โดยมีขั้นตอน ดังนี้

- 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง
- 2) พิจารณาขอบเขตของเนื้อหาที่ศึกษา กรอบแนวความคิด และวัตถุประสงค์การวิจัย
- 3) นำร่างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย และปรับปรุงแบบสอบถามและแบบการสัมภาษณ์เจาะลึกแบบมีโครงสร้างตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย เพื่อให้ได้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีความเที่ยงตรงของเนื้อหาและความถูกต้องสมบูรณ์
- 4) นำเครื่องมือ (แบบสอบถาม) ที่ปรับปรุงแล้วไปทำการทดสอบ (Pre - test) กับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน จำนวน 30 ชุด เพื่อวิเคราะห์ความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการตามแบบสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha ของ Cronbach) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540 : 125 - 126) โดยมีเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจำนวน 300 ชุด ผลการทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล (แบบสอบถาม) ได้ค่าความเชื่อมั่นรวมเท่ากับ $\text{Alpha} = 0.9716$

2.1 วิธีการเชิงปริมาณ

ชุดที่ 1 แบบสอบถามความพึงพอใจของกลุ่มนักท่องเที่ยว โดยรายละเอียดในแบบสอบถามประกอบด้วย 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบรายการตรวจสอบ (Check List) เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับตัวผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ระดับ

รายได้ อาชีพ ตำแหน่งงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน เป็นรายการตรวจสอบ (Check List)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน ซึ่งจะประกอบไปด้วย 4 ด้าน คือ ด้านพื้นที่ , ด้านการบริหารจัดการ , ด้านกิจกรรมและกระบวนการ และด้านการมีส่วนร่วม โดยใช้มาตรวัดแบบ Likert Scale มาใช้ โดยแบ่งเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยมีเกณฑ์ในการให้คะแนน คือ

พึงพอใจมากที่สุด	ให้คะแนน	5 คะแนน
พึงพอใจมาก	ให้คะแนน	4 คะแนน
พึงพอใจปานกลาง	ให้คะแนน	3 คะแนน
พึงพอใจน้อย	ให้คะแนน	2 คะแนน
พึงพอใจน้อยที่สุด	ให้คะแนน	1 คะแนน

หลักเกณฑ์การจัดแบ่งระดับความพึงพอใจ ของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน ดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{5 - 1}{3} = 1.33$$

ระดับความพึงพอใจ	ระดับคะแนน
ระดับต่ำ	1.00 – 2.33
ระดับปานกลาง	2.34 – 3.67
ระดับมาก	3.68 – 5.00

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน นอกจากนี้ยังสอบถามถึงความต้องการที่ให้ทางเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าฯ ปรับปรุงแก้ไข และจัดเพิ่มเติม คำถามในส่วนนี้จึงมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้ตอบได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ

2.2 วิธีการเชิงคุณภาพ

ชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับพื้นที่ศึกษา โดยมีประเด็นคำถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาศักยภาพการบริหาร

จัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน ตามองค์ประกอบของ ศักยภาพ และแนวทางการพัฒนาในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทยร่วมกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2540)

- ศักยภาพด้านพื้นที่
- ศักยภาพด้านบริหารจัดการ
- ศักยภาพด้านกิจกรรมและกระบวนการ
- ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

- ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ถึงกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยวต่อพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน

- หลังจากได้รับการตอบรับจากกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช แล้ว ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาทำการแจกนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน จำนวน 300 ฉบับ ด้วยตนเองพร้อมทีมงาน

- รวบรวมแบบสอบถามด้วยการติดตาม และเก็บกลับมาเพื่อทำการตรวจสอบความถูกต้อง และมีความสมบูรณ์

- นำข้อมูลที่ได้รับมาลงรหัส โดยประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก, การสนทนากลุ่มย่อย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

- การสัมภาษณ์เชิงลึก (In – depth Interviewing) ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งได้แก่ หัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน, ผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ และผู้แทนจากธุรกิจภาคเอกชน ที่เกี่ยวข้องทางการท่องเที่ยว ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการติดต่อนัดหมายไว้ล่วงหน้า และช่วงเวลาทำการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เพื่อเป็นแนวทางในการพูดคุย และขออนุญาตในการบันทึกเทป พร้อมจดบันทึกประกอบ โดยใช้เวลาใน

การสัมภาษณ์คนละ 1 ชั่วโมง นอกจากนั้นเพื่อให้ข้อมูลมีความชัดเจนมากขึ้น ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนากลุ่มย่อยประกอบ

- การสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนากลุ่มย่อย กับเจ้าหน้าที่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน, เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของทางการท่องเที่ยว, กลุ่มผู้ประกอบการ และกลุ่มประชาชนในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง

- การสังเกตการณ์ และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ ผู้วิจัยได้ทำการสังเกตการณ์ในพื้นที่ เพื่อเป็นการตรวจสอบ และใช้การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อได้ข้อมูลมีความเที่ยงตรง ข้อมูลมีความอึดตัว และเชื่อถือได้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยนี้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

การวิจัยเชิงปริมาณ

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของนักท่องเที่ยว ประมวลผลข้อมูล โดยใช้โปรแกรมการประมวลผลทางคอมพิวเตอร์

การวิจัยเชิงคุณภาพ

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่ออธิบายถึงบริบทของพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน และแนวทางการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน ที่ได้จากการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) และการบันทึกด้วยภาพถ่ายที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากพื้นที่ศึกษาจริงด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ

1) สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้ตารางแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ (Percentage) ในการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

2) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้ในการวิเคราะห์และวัดระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน

สูตรที่ใช้ในการวิจัย และสัญลักษณ์ทางสถิติรวมทั้งอักษรย่อต่าง ๆ มีดังนี้

- สูตรการหาค่าร้อยละ (Percentage)

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ P แทน ร้อยละ

f แทน ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ

N แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

● สูตรการหาค่าเฉลี่ย (Mean)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{n}$$

เมื่อ X แทน ค่าคะแนนเฉลี่ย

X แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

n แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

● สูตรการหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

$$S.D. = \frac{n \sum X^2 - (\sum X)^2}{n(n-1)}$$

เมื่อ S.D. แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน

n แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่างของผู้ตอบแบบสอบถาม

$(\sum X)^2$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง

$\sum X^2$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละคนยกกำลังสอง

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยไม่ได้ใช้ค่าสถิติใด ๆ เนื่องจากการวิเคราะห์เป็นเชิงเนื้อหา

